

Vlastivědná společnost muzejní v Olomouci

1883–2013

v první polovině
svého jubilejního
130. roku
2013

Před sto třiceti lety, v září roku 1883, ustavila skupina probudilých českých patriotů v Olomouci již delší čas připravovaný spolek, o málo později nazývaný VLASTENECKÝ SPOLEK MUZEJNÍ. Z jeho popudu pak současně začaly vznikat sbírky starožitností a tím i první české vlastivědné muzeum na celé Moravě. Zároveň se však spolek ujal organizování doprovodné osvětové a vzdělávací činnosti formou přednášek, besed i činnosti publikační. V tomto snažení přežil muzejní spolek obě světové války a neslil nic ani po osvobození v roce 1945. Po únoru 1948 se však stal novému režimu podezřelý a byl nucen se v roce 1951 rozejít. Muzejní sbírky, shromažďované spolkem desítky let, přešly do majetku státu a daly vzniknout dnešnímu Vlastivědnému muzeu v Olomouci – po mnoha různých reorganizacích (opět) ve správě Olomouckého kraje.

V čase nadějí roku 1968 však stále ještě žilo poznání o užitečnosti dávného spolku a ten se pod novým názvem VLASTIVĚDNÁ SPOLEČNOST MUZEJNÍ v Olomouci obnovil s cílem – a po dohodě s muzeem –, že na sebe převezme na základě bezplatné dobrovolnosti osvětovou a popularizační činnost, zatímco správa sbírek a ostatního spolkového majetku zůstane profesionální instituci. Na tomto rozhodnutí nebylo po dalších čtyřech a půl desetiletích potřeba v podstatě nic měnit. Proto také v nastávajícím roce 2013, do kterého spadá 130. výročí vzniku a 45. výročí obnovení činnosti, přichází VSMO stejně jako v předchozích letech s nabídkou cest za poznáním a poučením, což je obsahem následujících řádků.

Jako obvykle však nemusí jít o nabídku definitivní a neměnnou. Omlouváme se předem, dojde-li k nutné změně některých termínů či k nezbytnému zrušení ně-

teré připravované akce. Na druhé straně však nevylučujeme možnost program doplnit nabídkou jinou. Přesnější informace bude opět pravidelně přinášet měsíčník KDY-KDE-CO, sdělení ještě aktuálnější najdete v naší vývěsce na budově muzea na náměstí Republiky.

Všem našim členům (i těm, kteří by se k nám ještě chtěli přidat) chceme připomenout také každoroční povinnost uhradit členský příspěvek ve stále nezměněné výši 100 Kč (u studentů 50 Kč) nejpozději do konce března 2013. Tato obnova členství je jako obvykle možná:

- nejlépe přímou platbou v kanceláři VSMO v níže uvedených dnech (je nutno vzít s sebou složenku, pokud již byla zaslána),
- poštovní složenkou i bankovním převodem,
- případně platbou na pravidelné schůzce některé odborné sekce VSMO.

Členové starší 80 let jsou od platby osvobozeni, dobrovolný příspěvek však neodmítneme.

Pracovní dny v naší místnosti ve dvoře Vlastivědného muzea v Olomouci na náměstí Republiky č. 5 budou opět

**v pondělí od 14 do 16 hodin a
ve čtvrtek od 15 do 17 hodin.**

V těchto dnech a hodinách je možno získat i další informace, přihlásit se k účasti v nabízených zájezdech, ale i uplatnit připomínky, námítky i návrhy k naší činnosti. V uvedeném čase také telefonicky na čísle **585 515 135**.

V DUCHU TRADICE bude mít i letošní nabídka zpočátku formu přednášek a besed z oboru historie, archeologie, dějin literatury či hudby, také z poznatků cestovatelů apod., jak je připravily jednotlivé odborné sekce VSMO. Proběhnou zpravidla v sále Václava III. (dříve Václavově) nebo podle okolností v horní klubovně, (dnes sál Radeckého) od **17 hodin**, oproti tradici však tentokrát **ve středu** (až na uvedené výjimky).

V jarních měsících dáváme tradičně přednost vlastivědným vycházkám, exkursím a jednodenním zájezdům, jak uvádíme dále. Těmto akcím jsou zase věnovány **soboty**.

PŘEDNÁŠKY – BESEDY

Ve středu 9. ledna – Železniční tratě (na Moravě a ve Slezsku), které zůstaly jen v plánu. Přednese Ing. Josef Jelínek, připravila sekce historická.

16. ledna – cestovatelka Ing. Helena Červinková promluví na téma **Spojené arabské emiráty a Dubaj** – příroda, krajina, lidé. Sekce přírodovědná.

23. ledna – Přehled archeologických výzkumů na střední Moravě v roce 2012 je obsahem až tříhodinového bloku přednášek zástupců všech v regionu zainteresovaných odborných institucí. Připravila sekce archeologická.

30. ledna – Olomoucká léta Vincence Praska (1843–1912). Na život a dílo národního buditele vzpomene doc. PhDr. Milada Písková, CSc., na pozvání sekce literárně historické.

6. února – o svých pohádkách a práci s předškoláky v pořadu **O kouzelníkovi jménem Fyzika a jeho pohádkové laboratoři** promluví spisovatelka Ing. Irena Klanicová.

13. února – Archeologie Hostýna je název přednášky spojené s prezentací nové publikace o výzkumech v Hostýnských vrších v podání Mgr. Davida Parmy z Ústavu archeologické památkové péče v Brně.

20. února – nás sekce hudební pozve na **koncert ze skladeb Jana F. Fischera** v Muzeu umění v Denisově ulici. Připravila a uvede Mgr. Květa Fridrichová.

27. února – v pořadu **Baleáry očima přírodovědce** sdělí své cestovatelské dojmy Ing. Jiří Lazebníček, sekce přírodovědná.

6. března – opět na přírodovědecké téma, tentokrát o **nejčastějších škůdcích domácností na Olomoucku** promluví Mgr. Libor Mazánek.

13. března – sdělení o **amatérských pěveckých sborech** připravila a přednese Bc. Aneta Vondráčková. Sekce hudební.

20. března – s novými poznatky o vzniku a šíření zemědělství nás v pořadu **Proces neolitizace** seznámí PhDr. Jaromír Beneš, Ph. D., z Jihočeské univerzity České Budějovice. Sekce archeologická.

27. března – k památce jubilujících profesorů Slovanského gymnázia v Olomouci **Vincence Praska** (1843–1912) a **PhDr. Františka Tvrdoně** (1913–1981) promluví doc. PhDr. František Všetíčka, CSc. Připravila sekce přátel SG.

3. dubna – letošním výročí VSMO patří přednáška doc. PhDr. Milady Pískové, CSc., na téma **Významné ženy ve Vlasteneckém spolku muzejním**. Sekce literárně historická.

10. dubna – Vstup olomoucké arcidiecéze do poměrů nové ČSR (1918–1923). Přednese prof. PhDr. Miloš Trapl, CSc., na pozvání sekce Historická Olomouc.

24. dubna – Náboženské poměry (luterství) v Olomouci na přelomu 16. a 17. století. Promluví PaedDr. Zdeněk Kašpar ze Stát. okresního archivu v Olomouci.

Loni v listopadu jsme v sále Václava III. uctili památku veliké osobnosti Vlastivědné společnosti muzejní Ing. Josefa Kšíra (1892–1978) mj. proslovem ředitele Muzea umění prof. dr. Pavla Zatloukala (na snímku) a dalších znalců.

VYCHÁZKY – EXKURSE

Po tradiční – letos už třinácté – **novoroční vlastivědné vycházce** (na Nový rok od 14.30 kolem Horního náměstí), pokračují naše akce až za příznivějšího počasí od dubna, vždy **v sobotu**:

V sobotu 6. dubna – exkursi po stopách **historických stezek a komunikací vedoucích k Olomouci** pod vedením Mgr. Pavla Šlézara z Národního památkového ústavu v Olomouci připravila sekce archeologická.

Sraz jako obvykle v 9 hodin u tržnice, doprava vlastními prostředky. Zájemci, kteří tuto možnost osobně nemají, se mají přihlásit u dr. P. Kalábkové na tel. č. 603 591 821 nebo na e-mail pavlina.kalabkova@upol.cz!

Naše vlastivědné vycházky za poznáním historie i zajímavostí přírody přinášejí i něco pohybu na zdravém vzduchu, jako například při exkursi na fort XIII Nová Ulice loni 20. října.

27. dubna – s přírodovědnou sekcí za krásami jarní přírody **do lužních lesů za Grygovem**. Exkursi vedou Ing. Jiří Lazebníček a PaedDr. Tomáš Homola. Odjezd vlakem z Olomouce hl. n. v 7.23 do Grygova.

4. května – vlastivědná vycházka sekce Historická Olomouc kolem obnoveného **Dolního náměstí**. Provází PhDr. Milan Tichák, sraz ve 14 hodin u Mariánského sloupu.

11. května – botanická exkurse **do lužních lesů mezi Střením a Horkou n. M.** Vedou opět Ing. J. Lazebníček a dr. T. Homola, odjezd vlakem z Olomouce hl. n. do Střeně v 7.34, návrat autobusem MHD z Horky nad Moravou.

18. května – se archeologická sekce vydá (způsobem uvedeným výše u akce 6. 4.) **za poznáním hradiska a mohylníků u Moravičan, Stavenic a Úsova** za vedení Ing. Marka Kalábka a Mgr. Miroslava Daňhela.

V pátek 24. května – nás sekce hudební pozve do chrámu P. Marie Sněžné na **koncert** smíšeného pěveckého sboru Salve ze skladeb světových mistrů v rámci akce Noc kostelů. Uvede Ing. Ladislav Kunc, začátek v 18.30.

V sobotu 25. května – dopolední procházku třemi olomouckými parky za vedení Ing. J. Lazebníčka a dr. T. Homoly připravila sekce přírodovědná. Sraz v 8 hodin v Kosinově ulici (u staré budovy Slovanského gymnázia).

1. června – tradiční letní **historický výlet** do olomouckých předměstí, tentokrát **do Chválkovic**, připravila sekce Historická Olomouc. Vedou PhDr. Milan Tichák a Ján Kadlec, sraz ve Chválkovicích na autobusové zastávce Na Rohu (trať č. 11) ve 14 hodin.

15. června – celodenní výlet vlakem do Kroměříže se sekcí literárně historickou má název **Kroměříž květná a literární**. Podrobnosti o odjezdu a další informace sdělíme včas ve vývěsce VSMO.

ZÁJEZDY

K závazné účasti na jednotlivých autokarových zájezdech je nutno se přihlásit co nejdříve (každý čtvrtek 15–17 hodin případně v pondělí 14–16 hodin). Autobusy budou připraveny v daný den na bývalém autobusovém nádraží u tržnice v 7 hodin.

20. dubna – **Na Zlínsko**: Lešná (hrad a zoologická zahrada) – hrad Lukov. Cena 140 Kč.

11. května – **Do Polska**: pruská barokní pevnost Stříbrná Hora a návštěva poutního místa Bardo v Kladsku. Cena 250 Kč.

25. května – **Po stopách českých řemesel a řemeslníků**: Lanškroun – Letohrad – Nový Dvůr – Ústí nad Orlicí. Cena 200 Kč.

8. června – **Archeologie pod Pálavskými vrchy**: římská stanice v Mušově – paleolitická naleziště Dolní Věstonice a Pavlov – hradiska a hrady na Pálavě – archeologická expozice v Mikulově. Cena 240 Kč.

22. června – **Krajinou Tovačovska a Přerovska**: Dub nad Moravou – Tovačov – Chropyně – Beňov – Přerov. Cena 100 Kč.

Po prázdninách (v září) uskutečníme ještě jeden zájezd na jihovýchodní Moravu po trase Uherské Hradiště – Květná (sklárný) – Bojkovice – Nový Světlov – Mikulčín vrch – Kněždub, možná i jiné. Budeme včas informovat.

Z ložského opakovaného zájezdu do dávného města českých králů v polském Kłodzku.

JEŠTĚ NĚCO NAVÍC

Jen co se rozjaří a začnou růst houby, bude opět v provozu **houbařské poradna** naší sekce přírodovědné. Jak už jsme zvyklí, bude zájemcům k dispozici **každé pondělí** od 16 do 17.30 v naší místnosti ve dvoře Vlastivědného muzea.

•
Sekce dějin lékařství bude pokračovat v tradici odborných přednášek **v pátečním odpoledni** od 15 hodin jednou za dva měsíce, zpravidla v horní klubovně, nově nazývané sálem Radeckého.

První schůzka tohoto zaměření proběhne **8. února**, další pak **v dubnu** a **v červnu**, v termínech dosud neurčených. Časové podrobnosti i témata přednášek sdělíme včas ve vývěsce.

•
Kaktusářská sekce kromě pravidelných schůzek s přednáškou **vždy v sobotu** od 8 hodin (2. února, 2. března, 6. dubna, 4. května atd.) bude pořadatelkou pravidelné **výstavy kaktusů** v atriu Vlastivědného muzea na nám. Republiky od **20. do 23. června 2013**.

•
Hudební sekce spojí své síly se sekcí literárně historickou v organizaci **koncertu staré hudby pro členy Vlastivědné společnosti muzejní** k oslavě spolkového jubilea 1883–2013 **ve středu 17. dubna 2013**. Bližší okolnosti včas sdělíme obvyklou cestou.

•
Nijak neochabne ani dlouholetá pravidelná činnost dalších **odborných sekcí**. Nezmění se ani termíny a místo jejich schůzek v pracovní místnosti VSMO ve dvoře muzea:

Astrologická sekce si k nim vybrala každou lichou **středu** od 17 hodin, tedy 16. a 30. ledna, 13. a 27. února, 13. března atd.

Vždy o týden později (každou sudou **středu**) počínaje 9. lednem, pak 23. ledna, 6. února atd. se na stejném místě schází **sekce fotografická**.

Genealogická sekce má pravidelné schůzky tamtéž každé třetí **úterý** v měsíci: 15. ledna, 20. února, 20. března, 17. dubna atd.

*V budově Vlastivědného muzea můžeme samozřejmě najít i jiné poučení mimo nabízené pořady VSMO. Dokonce denně (mimo pondělí) v některé ze stálých muzejních expozic či na příležitostných výstavách, jakou byla loni v létě např. výstava k 150. výročí Sokola (na snímku). Pro členy VSMO je na všechny výstavy i do trvalých expozic **vstup volný!***

Těžištěm činnosti **numismatické sekce** budou opět schůzky s přednáškou a malou burzou každou třetí **sobotu** v měsíci, tedy 19. ledna, 16. února, 16. března, 20. dubna, 18. května a 15. června, v některém z větších sálů Vlastivědného muzea. Březnové nebo dubnové datum bude patřit také společné návštěvě výstavy v Armádním domě.

Závěr týdne **v pátek** od 16 do 18 hodin patří pravidelným setkáním **sekce esperanta**.

•
Že na všech schůzkách v uvedených termínech rádi uvítají nové zájemce, jistě není potřeba zdůrazňovat. Stejně rádi tam budou informovat o dalších podrobnostech a programových záměrech svého snažení.

Příspěvek k poznání historického místopisu Olomouce

*K počtě loňského 120. výročí narození jedné z nejvýznamnějších osobností olomoucké vlastivědy Ing. Josefa Kšířa vydala Vlastivědná společnost muzejní vlastním nákladem menší publikaci s titulem **Zmizelá Olomouc**. Jde o reedici dvanácti příběhů z historického vývoje některých objektů, dnes již většinou neexistujících či podstatně změněných, jak je tenkrát už více než sedmdesátiletý autor publikoval v roce 1973 v měsíčníku KDY-KDE-CO. V nové formě je do tisku připravil a doslov o životních osudech autora napsal Milan Tichák. Knížka za 50 Kč je k dostání pouze v kanceláři (nebo při akcích) VSMO. Pro členy za symbolickou cenu 20 korun. Současně můžeme nabídnout ještě dva tituly vyšlé z naší předchozí ediční činnosti: **Olomoucká archeologie a její proměny** Víta Dohnala a **Město na řece Moravě**, což je zajímavý pohled německého autora Julia Kricka do života staré Olomouce osmdesátých let 19. století v českém překladu s dobovými ilustracemi.*